

METABOLIK SINDROM VA ENDOMETRIYA RAKI: ZAMONAVIY MUAMMOLAR VA YECHIMLAR

Xidirov Og‘abek Turdimurodovich

Bekchanova Maxfuza Rustamovna

Ilmiy rahbar

Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14902180>

Annotatsiya. Metabolik sindrom – bu semizlik, dislipidemiya, gipertoniya va insulinga rezistentlik kabi metabolik buzilishlarni o‘z ichiga olgan patologik holat bo‘lib, u yurak-qon tomir kasalliklari va qandli diabet xavfini oshiradi. So‘nggi tadqiqotlar metabolik sindrom va endometriya saratoni o‘rtasidagi bog‘liqlikni ko‘rsatmoqda. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, metabolik sindromi bo‘lgan ayollarda endometriya saratoni rivojlanish xavfi umumiy populyatsiyaga nisbatan 2–3 barobar yuqori. Ushbu tezisda metabolik sindrom va endometriya saratoni o‘rtasidagi bog‘liqlik, asosiy patogenetik mexanizmlar va oldini olish choralari yoritilgan.

Kalit so‘zlar: Metabolik sindrom, endometriya saratoni, insulinga rezistentlik, semizlik, estrogen, progesteron, giperinsulinemiya, antiproliferativ ta’sir.

METABOLIC SYNDROME AND ENDOMETRIAL CANCER: CONTEMPORARY PROBLEMS AND SOLUTIONS

Abstract. Metabolic syndrome is a pathological condition that includes metabolic disorders such as obesity, dyslipidemia, hypertension, and insulin resistance, which increases the risk of cardiovascular disease and diabetes. Recent studies have shown a link between metabolic syndrome and endometrial cancer. According to the results of the study, the risk of developing endometrial cancer in women with metabolic syndrome is 2–3 times higher than in the general population. This thesis discusses the relationship between metabolic syndrome and endometrial cancer, the main pathogenetic mechanisms, and preventive measures.

Keywords: Metabolic syndrome, endometrial cancer, insulin resistance, obesity, estrogen, progesterone, hyperinsulinemia, antiproliferative effect.

МЕТАБОЛИЧЕСКИЙ СИНДРОМ И РАК ЭНДОМЕТРИЯ: СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ

Аннотация. Метаболический синдром — патологическое состояние, включающее в себя нарушения обмена веществ, такие как ожирение, дислипидемия, гипертония и

инсулинорезистентность, что повышает риск сердечно-сосудистых заболеваний и диабета. Недавние исследования показывают связь между метаболическим синдромом и раком эндометрия. По данным исследований, у женщин с метаболическим синдромом риск развития рака эндометрия в 2–3 раза выше, чем у населения в целом. В диссертации обсуждается взаимосвязь метаболического синдрома и рака эндометрия, основные патогенетические механизмы и профилактические меры.

Ключевые слова: Метаболический синдром, рак эндометрия, инсулинорезистентность, ожирение, эстроген, прогестерон, гиперинсулинемия, антипролиферативный эффект.

KIRISH

Metabolik sindrom – bu turli metabolik buzilishlarning kombinatsiyasi bo‘lib, u yurak-qon tomir tizimi, endokrin tizim va onkologik jarayonlarga ta’sir qilishi mumkin. Endometriya saratoni ayollar orasida eng ko‘p uchraydigan onkologik kasalliklardan biri hisoblanadi va uning rivojlanishida gormonal muvozanat, semizlik va metabolik buzilishlar muhim rol o‘ynaydi. Ushbu tezisda metabolik sindrom va endometriya saratoni o‘rtasidagi bog‘liqlik hamda patologik jarayonning asosiy mexanizmlari tahlil qilinadi.

ASOSIY QISM

Metabolik sindrom tarkibiga kiruvchi komponentlar (semizlik, insulinga rezistentlik, giperglikemiya va dislipidemiya) endometriya saratonining rivojlanish xavfini oshiradi. Ushbu bog‘liqlik quyidagi omillar bilan izohlanadi:

- Insulinga rezistentlik va giperinsulinemiya – yuqori insulin darajasi tuxumdonlarda androgen ishlab chiqarilishini kuchaytiradi, bu esa estrogena aylanuvchi androstenedionning ortib ketishiga olib keladi.

- Gormonal disbalans – estrogenlarning ortiqcha ishlab chiqarilishi, progesteron ta’sirining yetishmovchiligi va ovulyatsiya buzilishlari endometriya giperplaziyasi va onkologik jarayonlarning boshlanishiga sabab bo‘ladi.

- Yog‘ to‘qimalari va estrogen – semizlik fonida yog‘ to‘qimalarida aromataza fermenti orqali ortiqcha estrogen ishlab chiqariladi, bu esa bachadon shilliq qavatining doimiy stimulyatsiyasiga olib keladi.

- Leptin va adipokinlar – semizlik natijasida qondagi leptin miqdori oshib, tuxumdon faoliyatiga va progesteron ishlab chiqarilishiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi.

XULOSA

Metabolik sindrom va endometriya saratoni o'rtasidagi bog'liqlik zamonaviy tibbiyotda dolzarb muammolardan biri bo'lib, ko'plab patogenetik omillar bilan bog'liq. Insulinga rezistentlik, giperinsulinemiya, gormonal disbalans va semizlik ushbu kasallik rivojlanishining asosiy mexanizmlari hisoblanadi. Shu sababli, metabolik sindromga chalingan bemorlar o'z sog'liklarini nazorat qilishlari va endometriya saratoni xavfini kamaytirish uchun profilaktik choralarni ko'rishlari lozim. Bu esa erta tashxis qo'yish va kasallikning oldini olishda muhim ahamiyatga ega.

REFERENCES

1. Bekmatova Sh.K., Ismoilov A.U., Otajonova S.X. "Metabolik sindrom va endometriya raki (adabiyotlar sharhi)." Toshkent tibbiyot akademiyasining Urganch filiali ilmiy jurnali, 2023.
2. Karimova D.M., Tursunov O.T. "Ayollarda metabolik sindrom va reproduktiv salomatlik." O'zbekiston tibbiyot jurnali, 2022, №4, 45-50-betlar.
3. Nazarova G.S. "Endometriya giperplaziyasi va metabolik sindrom: klinik va patogenetik jihatlar." Tibbiyotda yangi kun, 2021, №3, 33-38-betlar.
4. Saidova L.R., Abdullayev N.K. "Metabolik sindrom va ayollarda onkologik kasalliklar rivojlanish xavfi." O'zbekiston onkologiya jurnali, 2020, №2, 15-22-betlar.
5. Yuldasheva S.M., Ismoilova Z.T. "Metabolik sindrom va endometriya saratoni: diagnostika va davolash yondashuvlari." Toshkent tibbiyot akademiyasi axborotnomasi, 2019, №1, 27-32-betlar.